

Отримано: 30 квітня 2026 р.

Прорецензовано: 05 травня 2026 р.

Прийнято до друку: 18 травня 2026 р.

Email: sveteacher@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8288-0405>

Researcher ID: AAA-3592-2022

Scopus Author ID: 57226253308

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30\(98\)-213-216](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30(98)-213-216)

Насакіна С. В. Фразеологічні одиниці в тестах ЗНО: синхронно-діахронний аспект. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 30(98). С. 213–216.

УДК: 811.161.2'373.7:398.9

Насакіна Світлана Вікторівна,
кандидатка філологічних наук, доцентка,
Одеський державний аграрний університет**ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ В ТЕСТАХ ЗНО: СИНХРОННО-ДІАХРОННИЙ АСПЕКТ**

Статтю присвячено комплексному лінгвістичному аналізу фразеологічних одиниць, що входять до програми зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО / НМТ) з української мови. Актуальність дослідження зумовлена потребою систематизувати фразеологізми, які є обов'язковим складником екзаменаційних завдань з української мови. У межах синхронного аспекту розглянуто корпус фразеологізмів, актуальних для сучасної мовної норми. Проаналізовано семантичні групи, які найчастіше стають об'єктом тестування. Особливу увагу приділено явищам варіантності та трансформації значень у сучасному контексті, що часто стає причиною типових помилок абітурієнтів. Мета наукової розвідки – здійснити синхронно-діахронний аналіз фразеологізмів, засвідчених у тестах ЗНО та НМТ, визначити їхню функційне навантаження й особливості відбору. Діахронний підхід дає змогу простежити етимологію тестових фразеологізмів. У статті розкрито походження ключових висловів: від античних міфів і біблійних сюжетів до самобутніх народних джерел та професійних жаргонів минулого. Розуміння генези фразеологізму розглянуто не лише як історичну довідку, а й дієвий інструмент для кращого запам'ятовування та правильного декодування значення під час іспиту. Такий підхід дає змогу пояснити логіку внутрішньої форми слова, яка в сучасній мові може бути затемненою. Методологічну основу роботи становлять описовий, порівняльно-типологічний та етимологічний методи. У висновках наголошено, що поєднання синхронного та діахронічного аналізів у процесі підготовки до тестування сприяє не лише механічному засвоєнню знань, а й формуванню цілісної лінгвокультурологічної компетенції учнів. Матеріали статті можуть використати вчителі української мови, методисти та викладачі закладів вищої освіти для поглибленого вивчення фразеологічного складу української мови.

Ключові слова: діахронія, ЗНО, ідіома, лінгводидактика, синхронія, фразеологічна одиниця, фразеологія.**Svitlana Nasakina,**
PhD in Philology, Associate Professor,
Odesa State Agrarian University**PHRASEOLOGICAL UNITS IN ZNO TESTS: SYNCHRONIC AND DIACHRONIC ASPECT**

The article is devoted to a comprehensive linguistic analysis of phraseological units included in the program of external independent assessment (ZNO / NMT) in the Ukrainian language. The relevance of the study is due to the need to systematize phraseological units, which are a mandatory component of examination tasks in the Ukrainian language. Within the synchronic aspect, a corpus of phraseological units relevant to the modern language norm is considered. Semantic groups that most often become the object of testing are analyzed. Special attention is paid to the phenomena of variability and transformation of meanings in the modern context, which often becomes the cause of typical errors of applicants. The purpose of scientific research was to carry out a synchronic-diachronic analysis of phraseological units presented in the ZNO and NMT tests, to determine their functional load and selection features. The diachronic approach allows us to trace the etymology of test phraseological units. The article reveals the origin of key expressions: from ancient myths and biblical plots to original folk sources and professional jargons of the past. Understanding the genesis of phraseology is considered not only as a historical reference, but also as an effective tool for better memorization and correct decoding of meaning during the exam. This approach helps to explain the logic of the internal form of a word, which in modern language can be obscured.

The methodological basis of the work is descriptive, comparative-typological and etymological methods. The conclusions emphasize that the combination of synchronic and diachronic analysis in the process of preparing for testing contributes not only to the mechanical assimilation of knowledge, but also to the formation of holistic linguocultural competence of students. The materials of the article can be used by Ukrainian language teachers, methodologists and lecturers of higher education institutions for in-depth study of the phraseological composition of the Ukrainian language.

Keywords: diachrony, external assessment, idiom, linguodidactics, synchrony, phraseological unit, phraseology.

Постановка проблеми. Сучасна філологія дедалі більше зосереджується на міждисциплінарних підходах до вивчення мови. Одним із важливих об'єктів дослідження є фразеологічні одиниці, оскільки вони фіксують культурний досвід, спосіб мислення та мовну картину світу носіїв мови. Фразеологія привертає увагу не лише мовознавців, а й педагогів, культурологів, психологів, політологів тощо. Зокрема В. В. Жайворонок уважає, що «фразеологія – це та сфера мовної діяльності, де, з одного боку, в мовних фактах яскраво відбиваються етнопсихологічні особливості соціуму, а з другого, – чітко простежується вплив мови на формування його менталітету» (Жайворонок, 2007: 33).

Саме в цьому річці особливе місце фразеологічних одиниць належить їх застосуванню в художніх, рекламних, політичних та публіцистичних текстах завдяки пов'язаним із ними історичним та культурним конотаціям. На думку дослідників, сучасний період розвитку фразеології отримав назву функційний, і для нього характерні комплексні дослідження фразеологічного складу мов із залученням здобутків інших дисциплін, спрямованих на пізнання феномену людини (Тодорова, 2018: 37).

У цьому контексті особливого значення набуває дослідження фразеологізмів у тестах Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) та Національного мультипредметного тесту (НМТ) з української мови, які спрямовані не лише на перевірку орфографічних і граматичних навичок, а й на виявлення рівня сформованості мовної картини світу здобувачів освіти. Зовнішнє незалежне оцінювання – це класична форма вступних іспитів в Україні, що тривала до 2021 року; НМТ – це сучасний формат іспиту, запроваджений в умовах воєнного стану з 2022 року. Він проводиться за допомогою комп'ютерних технологій і містить завдання одразу з кількох предметів (наприклад, української мови, математики, історії України та предмета на вибір) в одному блоці.

Зважаючи на зазначену трансформацію формату іспитів, актуальність теми зумовлена потребою систематизувати фразеологічний матеріал у тестах; виявити тенденції відбору мовного матеріалу; удосконалити методику підготовки учнів до іспитів; зберегти та популяризувати національно-культурний компонент мови. **Мета статті** – здійснити синхронно-діахронний аналіз фразеологізмів, наявних у тестах ЗНО та НМТ, визначити їхнє функційне навантаження й особливості відбору. **Об'єкт дослідження** – тексти завдань ЗНО та НМТ. **Предмет дослідження** – фразеологічні одиниці української мови в тестових завданнях ЗНО та НМТ у синхронному й діахронному вимірах. **Матеріал дослідження** – тестові завдання ЗНО з української мови (2017–2021 рр.) та НМТ (2022–2025 рр.), що містять фразеологічні одиниці.

Аналіз досліджень. Фразеологічні одиниці в різних напрямках досліджувало чимало вітчизняних та іноземних науковців: Ш. Баллі, Г. В. Бачинська, Н. Ф. Венжинович, О. С. Вербовацька, Т. П. Вільчинська, Л. Б. Давиденко, С. С. Єрмоленко, О. В. Забуранна, Ю. О. Письменна, О. О. Потебня, Л. Г. Скрипник, Д. В. Ужченко, В. Д. Ужченко, Л. А. Юрчук, С. Фідлер та ін. В українській науці значний внесок у вивчення фразеологізмів закладено в працях таких дослідників, як Б. М. Ажнюк, В. В. Жайворонок, Ю. О. Жлуктенко та ін. Водночас попри значний обсяг наукових розвідок, проблема аналізу фразеологічних одиниць у тестах недостатньо опрацьована та потребує подальшого наукового осмислення.

Виклад основного матеріалу. Фразеологізми – це стійкі мовні одиниці з цілісним значенням, які не завжди можна зрозуміти буквально. Вони активно функціонують у різних типах текстів, зокрема в художньому та публіцистичному мовленні, оскільки мають яскраве образне забарвлення та культурні конотації. У вітчизняних наукових студіях уживають такі терміни, як *фразема*, *фразеологізм*, *фразеологічна одиниця*. У нашому дослідженні вважаємо ці дефініції синонімічними. Українська дослідниця Л. Г. Скрипник визначає фразеологічні одиниці, як “стійкі сполучення двох і більше слів, що створюють семантичну цілісність і відтворюються в процесі мовлення як готові словесні формули” (Скрипник, 1973: 7). У своїй дисертації про фраземи руху І. М. Патен розглядає фразеологічні одиниці як ідіоми, фраземи, паремії (Патен, 2013: 60). В англо-американській лінгвістиці, на відміну від української, як правило, уживають термін *ідіома*. Як підкреслив А-С. Грослер, “ідіоми – це слова чи фрази, значення яких не може бути виведене просто зі значення кожного з їхніх слів, але вони містять образне значення, яке відоме завдяки звичайному вживанню” (Groszler, 2012: 36). Німецька мовознавиця С. Фідлер виділяє п'ять характерних рис фразеологічних одиниць, а саме їхню багатокomпонентність (полілексикальність), структурно-семантичну сталість, ідіоматичність, а також відтворюваність (лексикалізацію), що відрізняє їх від вільних словосполучень, та виражену стилістичну конотацію (Fiedler, 2015: 251). У нашому дослідженні вважаємо такі терміни, як *ідіома*, *фразема*, *фразеологізм*, *фразеологічна одиниця* синонімічними.

На думку В. Д. Ужченка, “фразеологізми як знаки культури марковані культурно-семіотичною значущістю, становлять собою знаки-мікроконтексти і є ментально-структурною презентацією найрізноманітніших кодів культури. Усвідомлення людиною культурної значущості, утіленої у фразеологічних знаках-мікроконтекстах, рефлексивне. Фразеологізмам властива неоднакова деталізація різних концептуальних просторів” (Ужченко, 2006: 149). Погоджуємося з твердженням Н. В. Венжинович, що “фразеологічні одиниці – найбільш помітні й своєрідні репрезентанти лінгвокультури, зафіксовані в мові” (Венжинович, 2018: 386). Саме таке розуміння фразеологізму покладено в основу нашого дослідження.

Фразеологізми в тестах Зовнішнього незалежного оцінювання та Національного мультипредметного тесту виконують важливу функцію перевірки сформованості лексико-фразеологічної компетентності абітурієнтів. У синхронному вимірі вони слугують як засіб оцінити знання значення сталих виразів, уміння доречно їх уживати в мовленні, а також здатності розпізнавати помилки у використанні фразеологічних одиниць.

Особливістю української фразеології є її тісний зв'язок із народною культурою, побутом і традиційним способом життя, що зумовлює їхню високу образність, метафоричність і емоційно-експресивне забарвлення. Українські фразеологізми формувалися на перетині різних культурних шарів – фольклорного, історичного, побутового та частково релігійного – і відображають багатовимірну картину світу носіїв мови. Багатокomпонентна структура фразеологізмів дає підстави розглядати фразеологію як важливий компонент мовної картини світу. У цьому контексті слушною є думка Б. М. Ажнюка, який підкреслює, що мовна картина світу, відображена у фразеології, подібна до мозаїки, яка дає змогу простежити не лише цілісні образи, а й їхні складники – окремі семантично значущі елементи (Ажнюк, 1990: 84).

Аналіз тестових завдань засвідчує, що найчастіше використовують загальноновживані фразеологізми з відносно прозою внутрішньою формою, як-от: *хоч вовком вий, дивитися в корінь, дивитися крізь рожеві окуляри, як мокре горить, брати близько до серця, взяти голову в руки, шапкою докинути*. Ці одиниці належать до активного фразеологічного фонду сучасної української мови й добре відомі учням, що забезпечує об'єктивність оцінювання. Зрозуміло, що фразеологізми виконують низку важливих функцій, зокрема символізацію, стереотипізацію та еталонізацію мовного досвіду, що відзначає й О. Ареф'єва (Ареф'єва, 2024: 86).

Такий добір свідчить про орієнтацію укладачів тестів на повсякденну комунікацію та реальні мовленнєві ситуації. Водночас у тестах майже не подані вузькоспеціалізовані фразеологізми, що підтверджує прагнення забезпечити зрозумілість і доступність завдань для широкого кола учасників.

Поряд із питомо українськими висловами тести містять потужний масив книжної фразеології античного та біблійного походження. Вислови *авгієві стаїни*, *аріаднина нитка* або *альфа й омега* слугують маркерами міждисциплінарних зв'язків, оскільки їх декодування неможливе без знання класичної міфології чи релігійних текстів. Згідно зі словником, “*альфа й омега* – початок і кінець чого-небудь” (Ужченко, Ужченко, 1998: 7). Фразеологізми античного походження також трапляються в тестах ЗНО за 2021, наприклад:

У відповідність фразеологізм із його значенням:

1) авгієві стайні	А) незначна частина чого великого
2) аріаднина нитка	Б) початок і кінець, основа, сутність
3) азбучна істина	В) загальнозрозуміла елементарна річ
4) альфа й омега	Г) те, що дає правильний напрям
	Д) щось дуже занедбане, повне безладдя

У тестах ЗНО фіксуємо також біблійні фразеологізми. Зокрема, фразеологічні одиниці на кшталт *хто взяв меч, від меча й загине* вносять у тестовий матеріал морально-етичний контекст. З погляду Р. Зорівчак, біблізми – це “окремі слова та фразеологізми, які, відірвавшись від біблійного тексту, широко вживаються в мовленні, побутовому та літературному” (Зорівчак, 2006: 55). Вивчення цих одиниць у діахронії не лише полегшує процес їхнього запам’ятовування, а й сприяє формуванню глибокої лінгвокультурологічної компетенції учнів. Варто зазначити, що “фонди біблізмів цих мов мають універсальний та національно зумовлений складники, що визначає інтернаціональність біблійної фразеології” (Вакарюк, 2021: 52).

Діахронний аспект дослідження розкриваємо через аналіз генетичних джерел фразеології, уміщеної в тестах. Важливий шар становлять одиниці народно-побутового походження, як-от: *топтати ряс*, *варити воду*, *тримати в чорному тілі*, де розуміння первинного образу вимагає знання етнографічних реалій минулого. Згідно зі словником, “*топтати ряс* – жити, ходити по землі” (Ужченко, 1998: 163).

Систематизація фразеологічного матеріалу в тестах ЗНО та НМТ дає змогу виділити кілька ключових рівнів аналізу, що відповідають синхронно-діахронному підходу. У синхронному зрізі фразеологізми групують за їхньою структурно-семантичною близькістю, де особливе місце посідають одиниці із соматичним компонентом. Зокрема, вислови *набити собі руку*, *підвернутися під руку* або *мозолити руки* демонструють трансформацію прямого значення фізичної дії в переносне, що є типовим об’єктом тестування. Крім того, значну увагу в екзамінаційних завданнях приділено лексико-семантичним відношенням, таким як антонімія (*дивитися через рожеві окуляри* – *дивитися крізь темні окуляри*) та синонімія (*ні пари з вуст* – *мовчати як риба*), що перевіряє здатність абітурієнтів диференціювати відтінки значень у межах сучасної мовної норми. Окрему групу становлять стійкі порівняльні конструкції зі сполучником *хоч* (*хоч у вухо бгай, хоч голки збирай*), які репрезентують специфіку українського національного світосприйняття.

Фразеологізми в тестах реалізовано через різні типи завдань: вибір правильного значення, установлення відповідності між фразеологізмом і його тлумаченням тощо. У таких завданнях перевіряють не лише знання значення фразеологізму, а й здатність інтегрувати його в контекст, що свідчить про орієнтацію тестів на комунікативний підхід у навчанні мови.

У лінгводидактичному аспекті простежуємо еволюцію підходів до використання фразеологізмів у тестуванні. У завданнях ЗНО 2017–2019 років фразеологізми переважно слугували як об’єкт ізольованого аналізу: учням пропонували визначити значення або знайти відповідник. У тестах 2020–2021 років спостерігаємо поступовий перехід до контекстуалізації: фразеологізми введено в речення або невеликі тексти, де потрібно враховувати їхнє функціонування в конкретній мовленнєвій ситуації. У НМТ 2022–2025 років цю тенденцію посилено: проте зростає роль фразеологічних одиниць у структурі тестів, що потребує від учнів глибшого розуміння змісту та контексту.

Проведений аналіз дає змогу констатувати, що фразеологізми є стабільним компонентом тестів ЗНО та НМТ, хоча їх кількість зазнала певних змін упродовж останніх років. Виявлено тенденцію до зменшення завдань, спрямованих на ізольовану перевірку знання фразеологічних одиниць, і водночас до посилення їхнього функційного навантаження в межах контекстних завдань. Це свідчить про зміну підходів до оцінювання мовної компетентності: від репродуктивного знання до здатності застосовувати мовні одиниці в реальному мовленні. На думку дослідників, мова символізує культурну реальність (Kramsch, 1998: 3), а саме фразеологічні одиниці є одним із джерел інформації про культурно-національне світобачення народу.

Установлено, що відбір фразеологізмів для тестів базовано на принципах частотності, комунікативної значущості та зрозумілості для учнів. Найчастіше використовують одиниці активного словникового запасу, які мають чітко окреслене значення та широко функціонують у сучасному мовленні. Крім того, простежено орієнтацію на перевірку не лише знання значення, а й уміння правильно інтерпретувати фразеологізм у контексті, що відповідає сучасним вимогам до мовної освіти.

У цьому контексті особливого значення набуває аналіз фразеологізмів у тестах Зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). Такі завдання дають змогу оцінити не лише знання мовної системи, а й рівень мовної компетентності учнів, зокрема їхню здатність розуміти переносне значення висловів. Дослідження фразеологізмів у ЗНО також уможливує простежити, як культурні елементи мови впливають на формування мовної картини світу сучасної української молоді.

Висновки. Отже, фразеологічні одиниці в системі державного тестування (ЗНО / НМТ) є не лише інструментом перевірки лінгвістичних знань, а й показником мовної соціалізації та культурної ідентифікації здобувачів освіти. Застосований синхронно-діахронний підхід дав змогу дійти таких висновків. По-перше, спостережено поступову трансформацію завдань: від формату ЗНО (2017–2021 рр.), де домінував аналіз ізольованих одиниць (зокрема стійких моделей античного та біблійного походження, як-от *авгієві стайні* чи *альфа й омега*), до гнучкого контекстного формату НМТ (2022–2025 рр.). Це свідчить про зміну освітньої парадигми від репродуктивного відтворення знань до компетентнісного підходу, де пріоритетом є вміння інтерпретувати ідіоми в живому мовленні. По-друге, сучасне наповнення тестів базовано на принципах комунікативної значущості та частотності. Найбільш репрезентативною групою є фразеологізми із соматичним компонентом (*набити руку*, *підвернутися під руку*), що мають прозору внутрішню форму. Водночас виявлено збереження шару народно-побутової фразеології (*варити воду*, *топтати ряс*), що виконує роль лінгвокультурологічного фільтра, перевіряючи рівень володіння національно маркованим кодом мови. По-третє, установлено, що критеріями залучення фразеологічного матеріалу до іспитів є семантична прозорість, системність (наявність чітких синонімічних та антонімічних зв’язків) та функційна придатність для тестових завдань на встановлення відповідності. Орієнтація на перевірку вміння декодувати фразеологізм у контексті відповідає сучасним вимогам лінгводидактики.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в проведенні контрастивних розвідок фразеологічного наповнення тестів у слов’янському мовному ареалі. Такий вектор відкриває можливості для оцінки комунікативного потенціалу мовної особистості та майстерності використання ідіоматики під час побудови абітурієнтами власних текстів.

Література:

1. Ажнюк Б. М. Національна фразеологія в іншомовному зіставленні. *Українська мова і література в школі*. 1990. № 5. С. 82–87.
2. Арефьева Н. Г. Фразеологія в категоріях культури. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки*. 2024. № 39. С. 76–89.
3. Вакарюк Р. В. Біблійні фразеологізми в сучасній англійській мові: структурний, семантичний та когнітивний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2021. 253 с.
4. Венжинович Н. Ф. Фраземіка української літературної мови: когнітивний та лінгвокультурологічний аспекти : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2018. 503 с.
5. Жайворонко В. В. Українська етнолінгвістика : нарис. Київ : Довіра, 2007. 703 с.
6. Зорівчак Р. П. Біблізми у нашому мовленні. *Кримська світлиця*. 2006. № 38. URL: <http://svitlytsia.crimea.ua/?section=article&artID=4142> (дата звернення: 29.04.2026).
7. Патен І. М. Фраземи зі значенням руху: семантико-ідеографічний та лінгвокультурологічний підхід (на матеріалі української, російської, польської та англійської мов) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Рівне, 2013. 286 с.
8. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. Київ : Наук. думка, 1973. 279 с.
9. Тодорова Н. Ю. Фразеологічні одиниці просторової семантики в українській та англійській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Львів, 2018. 244 с.
10. Ужченко В. Д. Нові лінгвістичні парадигми «концепт – фразеологізм – мовна картина світу». *Східнослов'янські мови в їх історичному розвитку: збірник наукових праць*. Запоріжжя, 2006. С. 146–151.
11. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологічний словник української мови. Київ : Освіта, 1998. 224 с.
12. Fiedler S. Esperanto Phraseology. *Interdisciplinary Description of Complex Systems*. 2015. № 13 (2). P. 250–263.
13. Groszler A.-S. English Animal Idioms and their Romanian Equivalents. *Agricultural English (I)*. Cambridge Scholars Publishing, 2012. P. 347–355.
14. Kramsch C. *Language and Culture*. Oxford : Oxford University Press, 1998. 135 p.

References:

1. Areieva, N. H. (2024). Frazeolohiia v katehoriakh kultury [Phraseology in the categories of culture]. *Naukovyi visnyk Pivdennoукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: Lnhvistychni nauky* [Scientific Bulletin of South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky: Linguistic Sciences], (39), 76–89 [in Ukrainian].
2. Azhniuk, B. M. (1990). Natsionalna frazeolohiia v inshomovnomu zistavleni [National phraseology in foreign language comparison]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli* [Ukrainian Language and Literature in School], (5), 82–87 [in Ukrainian].
3. Fiedler, S. (2015). Esperanto Phraseology. *Interdisciplinary Description of Complex Systems*, 13(2), 250–263.
4. Groszler, A.-S. (2012). English Animal Idioms and their Romanian Equivalents. In *Agricultural English (I)* (pp. 347–355). Cambridge Scholars Publishing.
5. Kramsch, C. (1998). *Language and Culture*. Oxford University Press.
6. Paten, I. M. (2013). *Frazemy zi znachenniam rukhu: semantyko-ideohrafichnyi ta linhvokulturolohichnyi pidkhid (na materialii ukrainskoi, rosiiskoi, polskoi ta anhliiskoi mov)* [Phrasemes with the meaning of movement: semantic-ideographic and linguocultural approach (based on Ukrainian, Russian, Polish, and English languages)] (Doctoral dissertation, Rivne State University of the Humanities) [in Ukrainian].
7. Skrypnyk, L. H. (1973). *Frazeolohiia ukrainskoi movy* [Phraseology of the Ukrainian language]. Naukova Dumka [in Ukrainian].
8. Todorova, N. Yu. (2018). *Frazeolohichni odynitsi prostоровoi semantyky v ukrainskii ta anhliiskii movakh* [Phraseological units of spatial semantics in Ukrainian and English languages] (Doctoral dissertation, Ivan Franko National University of Lviv) [in Ukrainian].
9. Uzhchenko, V. D. (2006). Novi linhvistychni paradyhmy "kontsept – frazeolohizm – movna kartyna svitu" [New linguistic paradigms "concept – phraseologism – linguistic picture of the world"]. In *Skhidnoslovianski movy v ikh istorychnomu rozvytku: zbirnyk naukovykh prats* [East Slavic Languages in Their Historical Development: Collection of Scientific Works] (pp. 146–151). Zaporizhzhia National University [in Ukrainian].
10. Uzhchenko, V. D., & Uzhchenko, D. V. (1998). *Frazeolohichni slovnyk ukrainskoi movy* [Phraseological dictionary of the Ukrainian language]. Osvita [in Ukrainian].
11. Vakariuk, R. V. (2021). *Bibliini frazeolohizmy v suchasni anhliiskii movi: strukturnyi, semantychnyi ta kohnityvnyi aspekty* [Biblical phraseology in modern English: structural, semantic, and cognitive aspects] (Doctoral dissertation, Ivan Franko National University of Lviv) [in Ukrainian].
12. Venzhynovych, N. F. (2018). *Frazemika ukrainskoi literaturnoi movy: kohnityvnyi ta linhvokulturolohichnyi aspekty* [Phrasemes of the Ukrainian literary language: cognitive and linguocultural aspects] (Doctoral dissertation, Taras Shevchenko National University of Kyiv) [in Ukrainian].
13. Zhaivoronok, V. V. (2007). *Ukrainska etnolinhvistyka: narysy* [Ukrainian ethnolinguistics: essays]. Dovira [in Ukrainian].
14. Zorivchak, R. P. (2006). Bibleizmy u nashomu movlenni [Biblicisms in our speech]. *Krymska svitlytsia* [Crimean Room], (38). <http://svitlytsia.crimea.ua/?section=article&artID=4142> [in Ukrainian].